

Willigiman 12/6 61

Zijne Excellentie
Mr. Th.H. Bot
Sijzenlaan 42
Den Haag

Zer geachte mr. Bot,

Allereerst mijn verontschuldiging voor de eenvoud van materiaal waarmee ik brieven aan u schrijf. Ik kom alleen maar uit het bos om wat eten op te halen of wat post en verder breng ik de tijd door in het veld en de openlucht of in mijn tentje. Andere mogelijkheden zijn er niet. De situatie ontwikkelt zich hier in een zin, die ik niet kan waarden, waar ik bang van word en waar ik later misschien weer moeilijkheden mee krijg.

Er hangt in Wamena een verbitterde stemming t.a.v. de expeditie. Ik wil in het navolgende nagaan in hoeverre daar m.i. reden voor bestaat. De reden is dat hier onlangs een parlementaire missie was waarvoor niemand een blad voor de mond genomen heeft en ik vrees dat er vragen over in de Kamer gesteld zullen worden. Van de expeditie is niemand gehoord door de parlementaire missie zodat zij een eenzijdig beeld moet hebben van de situatie.

De bezwaren van Wamena zijn naar voren gebracht door Schneider en de Gouv.-arts Beiboer. Hun mening is dat de expeditie immoreel handelt door de oorlog ter plaatse te bestuderen en op een wetenschappelijke film vast te leggen, alsmede in geschrift.

De wereld waaruit deze vraag voortspuit is die van de fantasie over de oorlog hier, waar niemand iets van afweet en die nooit door iemand is bestudeerd. De Gouv.-arts die onlangs uit nieuwsgierigheid (en tegen de gemaakte afspraken in) voor de camera's na expeditie kwam lopen vroeg mij hoeveel doden er bij zo'n veldslag van het veld werden gedragen. Bij de vier grote oorlogen die ik heb meegemaakt is nooit iemand dood v/h veld gedragen en is tot op heden ook nooit iemand overleden. Hij was uiterst verbaast toen hij dit vernam. Deze feiten zijn de enige die ik kon controleren. Geruchten gaan dat bij de Wittaiia (de z.g. vijanden) enkele doden zijn te betreuren. Dat wil ik aannemen. Vast staat dus dat er bij die oorlogen gedood wordt. De vraag zou dus overdreven scherp geformuleerd zo moeten luiden: is het gadeslaan v/h doden van een mens gedurende een bepaalde tijd op zichzelf een immorele handeling.

Ik wil mijn mening aan een voorbeeld uit de medische wetenschap toelichten. Wanneer een geleerde een bepaald serum tegen een bepaalde ziekte ontdekt dan zal hij de toepassing daarvan uitstellen totdat hij zekerheid heeft dat dit serum inderdaad helpt bij mensen, die aan die bepaalde ziekte lijden. Hij zal zijn serum laten inwerken op muizen, die met de ziekte besmet zijn of tenslotte op zichzelf, nadat hij die ziekte bij zichzelf verwekt heeft.

De situatie in de vallei is analoog. Er is hier een ziekte (oorlog). Niemand weet wat het is. Men heeft een serum - dat is het geweer - maar dat is een ontoereikend serum, daarmee wordt alleen iets vernietigd en niet iets mee opgebouwd.

Om nu te weten welk serum goed is moet de (ziekte) oorlogssituatie nader onderzocht worden. Het gouvernement heeft dat altijd gewild en is daarmee begonnen door de Controleur Veldkamp als eerste in de vallei te plaatsen met een wetenschappelijke opdracht. Veldkamp mocht niet ingrijpen in de zaken v/d bevolking alhoewel ook rond Wamena in die dagen oorlog gevoerd werd en er ook toen doden vielen. Veldkamp heeft zijn studie nooit kunnen beëindigen omdat hij daar niet werd teruggeplaatst. Zijn rapport wat onder moeilijke omstandigheden werd gemaakt was te oppervlakkig om iets mee te kunnen doen. Veldkamp had te weinig middelen en was te kort in de vallei om goed werk te kunnen leveren.

De noodzaak van nadere studie werd opnieuw en nu door Eibrink Jansen erkend en hij stuurde mij naar de vallei. Ik had echter gelijktijdig een bestuurlijke opdracht en kon dus weinig aan onderzoek doen.

Toen ik werd aangewezen om met die filmexpeditie mee te gaan kreeg ik daardoor gelijk de mogelijkheid om anthropologisch onderzoek te doen. In de Zuid-vallei heb ik 4 maanden onder een gepacificeerde groep gewerkt en daarna onder de Willigiman Wallalooa waar nog het echte Dani-leven waargenomen kan worden. Zonder mijn werk onder deze oorlogvoerende jongens zou ik nooit in staat geweest zijn om iets verstandigs op papier te zetten over de Dani-cultuur. Daarmee is aangetoond dat het gouvernement altijd op het standpunt gestaan heeft dat anthropologisch onderzoek zeer noodzakelijk is en eveneens dat het gouvernement ermee ingestemd heeft dat het oorlogszwezen als zodanig gadeslaan, geen laakbare handeling is.

Zowel ideëel als wel van gouvernementswege is er nooit sprake van een immorele handeling.

Verandert die situatie dan als er niet alleen anthropologen in het veld zitten maar ook een anthropoloog enaast of een anthropoloog-fotograaf. Ik geloof niet dat er een principieel verschil is aan te wijzen tussen een pen, een phototoestel en een filmcamera. Het zijn allen middelen die eenzelfde doel dienen.

Over het doel terloops nog een opmerking. Alhoewel het voorgaande mijn persoonlijke motivering is, mag nog niet gezegd worden dat het gouvernement deze mening deelt. Gardner gaat naar huis met zijn film; Rockefeller met zijn geluidsopnamen en photo's. Heider zal een studie van de materiële cultuur maken. Mathieson schrijft het verslag van de expeditie. Niets van deze dingen zal praktisch van belang zijn voor de toekomst v/d Dani of zelfs maar van de kennis v/d actualiteit.

In het kader van de expeditie heb ik de taak om die actualiteit te bestuderen dwz de Dani cultuur in zijn uitingvormen als oorlog, verwantschapsstructuur, tuinbouw, magie, religie. Het zijn deze aspecten die gekend moeten zijn om iets over de toekomst te kunnen zeggen.

Ik heb heel wat materiaal bijeengebracht maar ben daar nog niet mee klaar. Na de expeditie heb ik nog minstens 4 mnd. voor onderzoek nodig en daarna de tijd om het materiaal te ordenen en te verwerken in een rapport. Daarmee zou het gouvernement iets kunnen beginnen.

Zoals het er nu uitziet zal ik na de expeditie, dwz september, met bekwame spoed de vallei uitgewerkt worden, terwijl niemand zich om het rapport over de Dani-cultuur zal bekommeren. Dat zal een grof schandaal zijn maar het is de waarheid. Den Haan heeft nog in Pyramide (Noord Baliem Vallei) zoveel niet over mij gesproken dat ik op niets durf te hopen. Het blijft echter mijn verantwoordelijkheid erop te wijzen dat de belangen van de bevolking voorop staan. En dat belang is hic et nunc dat er een studie over die Dani komt. Later wil ik terzake nog een praktisch voorstel doen.

Eerst wil ik de vraag onder ogen zien of er misschien praktische bezwaren zijn die de verbolgenheid kunnen rechtvaardigen.

Plaats en tijd.

De expeditie zit in een gebied waar Gonsalves vroeger wel heeft rondgelopen (niet meer dan een paar keer) en daarom automatisch tot het bestuurde gebied ging behoren.

Vroeger ben ik er een keer snel doorheen gelopen zonder iemand te spreken.

Schneider is er bij mijn weten nooit geweest. Het gebied ligt 5 uur lopen van de bestuurspost Wamena en is per boot bereikbaar nadat een kleine zijrivier bevaarbaar gemaakt was.

Sinds lang wist ik dat in dit gebied nog normaal volgens het oude patroon oorlog gevoerd werd tussen de Willigiman-Wallalooa en de Wittaija enerzijds en Kurelu en de in de Baliem wonende groep v Hisago anderzijds.

Om die reden is het gebied gekozen.

De expeditie wilde in een bereikbaar gebied zitten (opvoer van levensmiddelen) waar nog de oorspronkelijke situatie kon worden aangetroffen. Als bijzonderheid geldt dat altijd jongelui van de omliggende groepen (Hubikiak Siep Elortak) die gepacificeerd waren, tesamen met de Wittaiia meevochten. Dat feit was bekend, maar er werd niets aan gedaan omdat er te weinig personeel was om het gebied te controleren. Deze jongelui komen nu nog. Als er hier oorlog is sluiten zij zich nog bij de Wittaiia aan.

Het feit nu dat op het oorlogsterrein de leden van de expeditie aanwezig zijn en ook door de Wittaiia gezien kunnen worden geeft speciaal aan de Wittaiia c.s. een indruk dat oorlogvoeren nu wel mag, daar wij aanwezig zijn. Dat ondermijnt het gezag van het bestuur en dat geef ik toe. Daar staat tegenover dat de Wittaiia – bestuur of geen bestuur – altijd gewoon hun oorlogen hebben gevoerd. Het is nu alleen zo dat zij Schneider, als hij daar komt, niet welwillend tegemoet treden en meer openlijk uitkomen voor het feit dat zij oorlog voeren. Schneider is daar des duivels over en zit bij wijze van spreken thuis zijn mes te slijpen voor de tijd die komen gaat. (Als de expeditie weg is.) Hij heeft zelfs tegen de Kamerleden gezegd dat er reden is om aan te nemen dat er straks weer geschoten gaat worden en dat hij niet een zaak als die van Gonsalves aan zijn broek wil hebben. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat deze argumenten erg ondoordacht zijn. Er is in de vallei op andere plaatsen meer werk te doen dan hij aan kan met zijn personeel. Met de leider van de expeditie – Gardner – is hij overeengekomen dat hij, noch zelf noch andere gouvernementsambtenaren door Willigiman zal laten patrouilleren. Dit laatste waarschijnlijk onder druk van Hollandia. Hij heeft zijn nieuwsgierigheid niet kunnen bedwingen en is toch gegaan. Wat hij verwachtte dat kreeg hij: men was niet bang voor hem en kwam min of meer openlijk uit voor het feit dat men oorlog voerde. Er is echter nog steeds geen sprake van dat de oorlogsvoering zich nu weer over de gehele vallei verbreid.

In Hollandia moet men echter geheel op de hoogte geweest zijn van de doeleinden van de expeditie – de samenstelling – de plaats waar gewerkt zou worden. Het doet wat vreemd aan dat men nu voorwendt niets te weten. Men laat de expeditie doorwerken omdat het een Amerikaanse expeditie is en met Amerika geen moeilijkheden wenst. Dat is juist maar er is een zwaardere motivering i.c. die v/h belang van anthropologisch onderzoek.

Het praktisch argument weegt naar mijn mening niet zo zwaar. Het gebied was niet gepacificeerd en dat behoeft nu niet onmiddellijk te veranderen, – wanneer er een expeditie aan het werk is – , terwijl er elders nog meer werk is dan men aankan.

Een sterke storm komt uit de hoek van de Cama-zending.

De zendeling Rose zat vroeger in Tulem (Wittaiia-gebied) tesamen met een andere Cama zendeling Maxy.

Maxy is nu een jaar op verlof. Rose is verhuisd naar Achter Wamena en heeft daar een soort hereboerderij die u zich waarschijnlijk nog wel herinnert. Om de veertien dagen komt hij nog wel 'ns een ochtend daar in Tulem. Hij heeft nooit een voet aan de grond gekregen bij de Wittaiia maar ziet nu toch zijn levenswerk vernietigd. Waarom? Omdat ook tegenover hem de Wittaiia meer openhartig zijn en vertellen wat hij altijd geweten moet hebben. Tegenover de Kamerleden heeft hij een lang en klaaglijk verhaal gehouden wat blijkbaar grote indruk gemaakt heeft.

De Missie schijnt ook boos. Hun argumenten vallen terug op dingen als: dat wij schelpen geven als zij – Willigiman – nog eens oorlog zullen weren; dat wij bij een oorlogsterrein zijn gaan zitten en dgl. Het eerste is onwaar, dat zullen zij nu wel willen geloven. T.a.v. het tweede doet zich de zonderlinge situatie voor dat de pater (v Manen) dichter bij een oorlogsterrein zit dan de expeditie. Maar dat weet de pater niet, terwijl ook daar gevochten wordt en dat weet hij misschien ook niet.

Missie en Zending zijn beide gebaat bij een rustige situatie. Zij verstaan daaronder dwz onder 'rustig': geen oorlog meer. Geen oorlog betekent echter desintegratie. In de gepacificeerde

gebieden bestaat een soort rechteloosheid wat het bestuur niet opvalt. Het aantal diefstallen, echtbreuken, verkrachtingen loopt daar beduidend op omdat de autochtone rechtsspraak niet meer functioneert. Het bestuur heeft geen tijd om al deze zaakjes uit te zoeken. Ze blijven liggen – noodgedwongen – maar de bevolking heeft intussen geen recht.

Pacificatie is zo het verplaatsen van de moeilijkheid, de 'onrust' blijft. (Het lijkt mij dat de hoofden (KAINS) zo snel mogelijk bij de rechtsspraak betrokken moeten worden.)

Waar ik bang voor ben is dat de wilde haat tegen de expeditie gekoeld zal worden op de bevolking. Op de tweede plaats dat de wijze van pacificatie van de Dani-bevolking gewoon met het geweer zal worden voortgezet.

De oorzaak van het algemene als wel het bijzondere verschijnsel spruiten voort uit een kolossaal gebrek aan inzicht in de zaken van de bevolking.

Er zijn naar mijn mening twee methoden in die pacificatie mogelijk. De oude is: dat het H.P.B. een gebied binnentrekt en zegt dat het oorlogvoeren afgelopen moet zijn en bij ordeverstoringen gewapenderhand optreedt. Voor een bevolking die geheel vergroeid is met het oorlogvoeren is dit onbegrijpelijk. Die status quo is daarom moeilijk te handhaven. Bovendien verdere zorg blijft uit dwz verdere zorg om de nieuwe situatie te consolideren.

Een andere methode is: zich eerst verstaan met de bevolking en op basis van kennis en persoonlijke contacten een pacificatie beginnen en doorvoeren. De aandacht dient dan voornamelijk uit te gaan naar de handhaving van de vrede door het beginnen van eenvoudige landbouwprojecten in het vroegere oorlogsgebied. Projecten die de vroegere vijanden verenigen in gemeenschappelijke belangen. Nadat ik 8 maanden in de Oost-Baliem Vallei gewerkt heb durf ik te stellen dat een dergelijke aanpak grote kans van slagen heeft. Als gevolg van het feit dat men mij verantwoordelijk houdt voor het scheppen van een ongezonde situatie wil ik de handschoen opnemen en stellen dat het niet een ongezonde sfeer is die hier t.a.v. de Willigiman bestaat maar de maximaal gezonde situatie. Na die expeditie moet daar gebruik van gemaakt worden. Ik ben bereid om de pacificatie in dit deel van de vallei door te voeren en zorg te dragen voor een onmiddellijke follow-up. Omdat het al te zeer afwijkt van de gebruikelijke methoden wil ik zelfstandig zijn en dit experiment moet de instemming van het gouvernement hebben.

De vallei is veel te groot voor één onderafdeling. Van belang zou zijn om de vallei in twee onderafdelingen te splitsen met de Baliem als grens. Hoe dit verder geregeld zou moeten worden is te specialistisch om voor u interessant te zijn. Wanneer u het met het voorgaande eens bent wil ik een meer gedetailleerd plan naar Dir. B.Z. sturen. Ik kan in deze zaak niet van onderaf werken omdat deze mensen mij – vanwege de expeditie – haten en met voorbijzien v/h bevolkingsbelang mij uit de vallei zullen werken.

Ik meende er goed aan te doen om de expeditiezaak ook van deze zijde te belichten. Wanneer u op bepaalde punten nog verduidelijking wilt ben ik natuurlijk bereid om die te geven.

Ik zal er nog een klein schetskaartje aan toevoegen.

Veel hartelijke groeten

J.Th. Broekhuysse
Wamena-Baliem

P.S. Wanneer u dat gewenst voorkomt kunt u via Margriet in Bunnik corresponderen. Haar adres is: mevr. J. Broekhuysse-Brom, Koningin Julianastr. 52, Bunnik.

□
PYRAMIDE
CAMA POST

HISAQO

KURELLI
SIMOKAK
□ RKIT.

TULEM □
CAMA
HUBIKIAK

WITTAIM SIED
ELORTAK

AUKÈ-RIV.

EXPEDITION
□ KAMP
WILLISIMAK-
WALLALDA

□
CAMA
(ROSE)

□
WAMETTA

PUSIMA

BALIEM.

Regenda:

orlogsterren

--- grens te orlogsterren.

→ ← vjandige groepen.